

	MAKALE ADI	SAYFA
1	KORSANLIK VE DENİZ HAYDUTLUĞU İLE MÜCADELE: SOMALİ ÖRNEĞİ VE TÜRKİYE'NİN KATKILARI <i>İlhan TABUR, Mehmet Nasih TAĞ, Nejat Atilla DEMİRHAN</i>	1-20
2	TÜRKİYE'DE LİSANSÜSTÜ LOJİSTİK EĞİTİMİN İÇERİK ANALİZİ İLE İNCELENMESİ <i>Doç. Dr. Özkan BALI, İlter ENİSOĞLU, Fırat SEZER</i>	21-36
3	TEHLİKELİ MADDE TAŞIMACILIĞI YAPAN HAVA KARGO ŞİRKETİNE UÇAK SEÇİMİ MODELLEMESİ <i>R. Gizem MUKANBAY, Ebru ÖZTÜRK, Özge KÜÇÜK, Prof. Dr. Serpil EROL</i>	37-51
4	LOJİSTİK KÖY KONSEPTİ VE KAYSERİ BOĞAZKÖPRÜ LOJİSTİKKÖYÜ PUANLANDIRMASI <i>Veli ÇEVİK, Mustafa YILMAZ</i>	52-70
5	TÜRK HAVA KUVVETLERİNDE KULLANILAN KARAR DESTEK SİSTEMLERİNİN LOJİSTİK AÇIDAN ANALİZİ <i>Süleyman Eray YILDIZ</i>	71-85
6	TAŞIMACILIĞIN YENİ TRENDİ INTERMODAL SİSTEMİNİN TÜRKİYEDEKİ KONUMU VE TÜRK OTOMOTİV SEKTÖRÜNDE UYGULANIŞI <i>Bilal ŞEKER</i>	86-102
7	KARGO HİZMET SAĞLAYICILARINDA HİZMET KALİTESİ VE KURUMSAL MÜŞTERİ MEMNUNİYETİ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ <i>Gökçen SONGUR, Yrd. Doç. Dr. Arzum BÜYÜKKEKLİK</i>	103-119
8	SAVUNMA VE GÜVENLİK ORGANİZASYONLARINDA YÜRÜTÜLEN LOJİSTİK İLE ÖZEL SEKTÖR LOJİSTİĞİNİN ENTEGRASYONU <i>Kadir DÜZGÜN</i>	120-143

Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi

IDEAS

ISSN: 2149 - 5823

Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi yılda 2 kez yayımlanan hakemli bir dergidir. Türkçe ve İngilizce dillerinde iktisat, işletme, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, davranış bilimleri, maliye, ekonometri, çalışma ekonomisi ve endüstriyel ilişkiler, bankacılık ve finans, insan kaynakları yönetimi, yönetim bilişim sistemleri, sosyal hizmet, uluslararası ticaret ve lojistik, sağlık bilimleri yönetimi ve ilişkili alanlarda makaleler yayımlar. Dergide yayımlanan makalelerin dil, bilim, yasal ve etik sorumluluğu yazara aittir. Makaleler kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

Editörler / Editors in Chief

- Doç. Dr. Abdullah ÇALIŞKAN (Toros Üniversitesi)
- Doç. Dr. Ömer TURUNÇ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Yayın Kurulu / Editorial Board

- Doç. Dr. Ömer TURUNÇ (Süleyman Demirel Üniversitesi)
- Doç. Dr. Abdullah ÇALIŞKAN (Toros Üniversitesi)
- Yrd. Doç. Dr. İrfan AKKOÇ (THK Üniversitesi)

Danışma Kurulu / Advisory Board

- Prof. Dr. Abdülkadir VAROĞLU (Başkent Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ali ÖZDEMİR (Dokuz Eylül Üniversitesi)
- Prof. Dr. Dilek ZAMANTILI NAYIR (Marmara Üniversitesi)
- Prof. Dr. Haluk KORKMAZYÜREK (Toros Üniversitesi)
- Prof. Dr. İbrahim EROL (Celal Bayar Üniversitesi)
- Prof. Dr. Levent KÖSEKAHYAOĞLU (Süleyman Demirel Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mustafa Kemal DEMİRCİ (Dumlupınar Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mahmut PAKSOY (İstanbul Kültür Üniversitesi)
- Prof. Dr. Nejat BASIM (Başkent Üniversitesi)
- Prof. Dr. Pınar SÜRAL ÖZER (Dokuz Eylül Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ozan BAHAR (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
- Prof. Dr. Selim Adem HATIRLI (Süleyman Demirel Üniversitesi)

- Prof. Dr. Süleyman TÜRKEL (Toros Üniversitesi)
- Prof. Dr. Uğur YOZGAT (Marmara Üniversitesi)
- Prof. Dr. Umur AVCI (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ünsal SIĞRI (Başkent Üniversitesi)
- Doç. Dr. Ahmet ERKUŞ (Bahçeşehir Üniversitesi)
- Doç. Dr. Bekir GÖVDERE (Süleyman Demirel Üniversitesi)
- Doç. Dr. Cengiz DURAN (Dumlupınar Üniversitesi)
- Doç. Dr. Gülizar KURT GÜMÜŞ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
- Doç. Dr. Hakan TURGUT (Başkent Üniversitesi)
- Doç. Dr. Haldun YALÇINKAYA (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)
- Doç. Dr. Harun ŞEŞEN (Lefke Avrupa Üniversitesi)
- Doç. Dr. Köksal HAZIR (Toros Üniversitesi)
- Doç. Dr. Mazlum ÇELİK (Hasan Kalyoncu Üniversitesi)
- Doç. Dr. Murat ÇUHADAR (Süleyman Demirel Üniversitesi)
- Doç. Dr. Necdet BİLGİN (Celal Bayar Üniversitesi)
- Doç. Dr. Sait GÜRBÜZ (Kara Harp Okulu)
- Doç. Dr. Yusuf GÜMÜŞ (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Not: İsimler, akademik ünvan ve alfabetik sıra gözetilerek sıralanmıştır.

*Dergide yayımlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir.
Yayımlanan eserlerde yer alan içerikler kaynak gösterilmeden kullanılamaz.*

*All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.
The published contents in the articles cannot be used without being cited.*

Makalenin on-line kopyasına erişmek için / To reach the on-line copy of article:
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/uiibd/>

Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi

TÜRKİYE'DE LİSANSÜSTÜ LOJİSTİK EĞİTİMİN İÇERİK ANALİZİ İLE İNCELENMESİ

Özkan BALI *

İlter ENİSOĞLU **

Fırat SEZER ***

ÖZET: Son 10-15 yıllık süreçte, disiplinler arası bir yaklaşım olan lojistik bilim dalında akademik anlamda önemli gelişmeler gözlenmektedir. Buna paralel olarak, lojistik eğitimi daha fazla akademik bakış açısıyla ele alınmaya başlandığından lojistik ile ilgili ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programları tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yürütülmektedir. Lojistik eğitimi ile ilgili literatür incelendiğinde özellikle ön lisans ve lisans seviyesindeki lojistik eğitiminin ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmada, üniversitelerin lojistik ile ilgili bölümlerinin web sayfaları taranarak, Türkiye'deki lojistik ile ilgili yüksek lisans ve doktora programları, öğretim elemanı sayıları, öğretim üyelerinin mezun olduğu lisans, yüksek lisans ve doktora programları ve ders programları gibi özellikler açısından incelenmektedir. Elde edilen veriler içerik analizi yapılarak ülkemizdeki lojistik ile ilgili lisansüstü akademik programlar değerlendirilmektedir. Analizler sonucunda elde edilen bulgular ışığında, Türkiye özelinde lojistik ile ilgili lisansüstü programları için çeşitli öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Programları, Lojistik Eğitimi.

Jel Sınıflandırması:

EXAMINATION OF GRADUATE LOGISTICS EDUCATION IN TURKEY BY A CONTENT ANALYSIS

ABSTRACT: In the last 10-15 years, many important developments have been observed in the logistics discipline that is an interdisciplinary approach academically. Associate degree, bachelor's degree, master's degree and doctoral degree programs related logistics are conducted in Turkey as well as in the world owing to being addressed logistics education with more academic point of view, concordantly. Especially, the logistics of the associate and undergraduate level education are most notably discussed when reviewing the literature on logistics education. In this paper, graduate and doctoral programs on logistics in Turkey are examined in terms of features such as teaching staff numbers, graduation information of faculty members and curriculum scanning the web pages of departments on the logistics of universities. The graduate academic programs related to logistics in our country are evaluated by content analysis of the obtained data. In the light of findings attained by analysis, some suggestions are presented for graduate programs on logistics in Turkey.

Key Words: Graduate Programs, Logistics Education.

Jel Classification:

* Doç. Dr., KHO Savunma Bilimleri Enstitüsü, Tedarik ve Lojistik Yönetimi Anabilim Dalı, obali@kho.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğrencisi, KHO Savunma Bilimleri Enstitüsü, Tedarik ve Lojistik Yönetimi Anabilim Dalı, ienisoglu@kho.edu.tr

*** Doktora Öğrencisi, KHO Savunma Bilimleri Enstitüsü, Tedarik ve Lojistik Yönetimi Anabilim Dalı, fsezer@kho.edu.tr

1. GİRİŞ

Küreselleşmenin ekonomi üzerine etkileri, iletişim ve teknolojideki gelişmeler ve ulaştırma hızının ve çeşidinin artması ile birlikte, özellikle son 15-20 yılda dünyada ve Türkiye'de hem üretim hem de tüketim artmakta ve buna paralel olarak da lojistik faaliyetlerin hacmi genişlemektedir. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı'nın 2014'te yayınladığı lojistik sektör raporuna göre dünyadaki lojistik 2009 yılında 6 trilyon dolarlık bir hacme ulaşmıştır ve bu hacmin 2015 yılında 10-12 trilyon dolarlık bir büyüklüğe ulaşması beklenmektedir (TOBB, 2011; URL 1). Bu sebeple, lojistik firmalar arasındaki rekabet giderek artmaktadır. Buna bağlı olarak en önemli rekabet unsurlarından biri olan insan kaynağının yetiştirilmesi, başka bir deyişle sektörde rol alacak kişilerin altyapı ve donanımı ön plana çıkmaktadır.

Lojistik alandaki gelişmeler ışığında lojistik eğitim büyük bir öneme sahip olmaktadır. Lojistik eğitim ön lisans, lisans ve lisansüstü seviyede üniversitelerin meslek yüksekokulları, dört yıllık yüksekokullar, fakülteler ve enstitülerinde verilmektedir. Bilindiği üzere meslek yüksekokulları çoğunlukla sektörde çalışacak lojistik uzmanları yetiştirirken, dört yıllık yüksekokullar ve fakülteler ise planlayıcı, yönetici veya uygulayıcıları yetiştirmektedir. Lojistik eğitim üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde genellikle ön lisans ve lisans seviyesine odaklandıkları görülmektedir. Diğer yandan bir de bu eğitimin lisansüstü boyutu mevcuttur. Lojistikle ilgili lisansüstü programların amacı genelde alan uzmanlarını yetiştirmek, alanda görev alacak orta düzey ve üst düzey yönetici veya idarecileri yetiştirmek, lojistik alanda karşılaşılan problemlere çözüm üretmek ve lojistik alanında öğretim elemanı yetiştirmektir. Gerek dünyada gerekse ülkemizde lojistikle ilgili lisansüstü programların son yıllarda artan bir ivmeyle ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye'de lisansüstü eğitim veren üniversitelerin web sayfaları Kasım 2015 - Ocak 2016 zaman aralığında incelenerek yürütülen programların genel karakteristikleri, bu programlarda görev yapan öğretim elemanlarının öğrenim durumları, programlarda verilen derslerin özellikleri içerik analizi ile incelenmektedir. Böylelikle, ülkemizde yürütülen lojistik lisansüstü programlar hakkında genel bir değerlendirme yapmak, bu programlarda ders veren öğretim elemanlarının eğitim altyapılarını görmek ve verilen derslerin hangi alanlarda odaklandığını ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Çalışmanın geri kalanı şu şekilde organize edilmiştir; ikinci bölümde lojistik eğitim üzerine yapılan çalışmalara yer verilmektedir, üçüncü bölümde lisansüstü programların genel yapısı irdelenmektedir, dördüncü bölümde akademik personel, beşinci bölümde ise dersler incelenmektedir. Son bölümde sonuç ve önerilere yer verilmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Lojistik eğitim üzerine literatürde yer alan çalışmaların sayısında son yıllarda artış gözlenmektedir. Bu bölümde özellikle Türkiye'de yapılmış akademik çalışmalardan bahsedilmektedir.

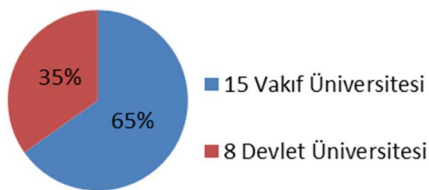
Küçüksolak (2006), dünya genelindeki ve Türkiye'deki lojistik ve tedarik zinciri yönetimi programlarını incelemiş, mevcut durumun değerlendirmesini yapmış ve Türkiye'deki lojistik ve tedarik zinciri yönetimi eğitimleri için çeşitli önerilerde bulunmuştur. Akkoca ve Hazır (2013), Türkiye'de lisans seviyesinde lojistik eğitimi veren üniversitelerin program içerikleri, derslerin ağırlıkları ve oranlarını içerik analizi ile incelenmiştir. Çalışmada ayrıca bölgesel programlardaki farklılıklar da irdelenmektedir. Hocaoğlu, Güner ve Coşkun (2013) Türkiye'deki lojistik eğitimin derecesini değerlendirmek için üniversitelerin ve meslek

yüksekokullarının web sitelerini akademik personel ve ders içeriklerini araştırmışlardır. Yazarlar, ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üniversiteler ile Türkiye'deki üniversiteleri karşılaştırmışlardır. Emanet ve Kaynak (2014), çalışmalarında lojistik sektörünün ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak, ulusal ve uluslararası düzeyde lojistik eğitim programlarını inceleyip, lojistik programlarında okutulacak temel derslerin neler olması gerektiğine ilişkin bulgular sunmuşlardır. Çalışkan ve Öztürkoğlu (2014), çalışmalarında Türkiye'de faaliyet gösteren vakıf ve devlet üniversitelerinin bünyesinde bulunan, adında "lojistik" kelimesi geçen lisans ve dört yıllık yüksekokul programlarının ders müfredatlarını incelenmiştir. Okutulan mevcut zorunlu ve seçmeli alan derslerinin içerikleri ayrıntılı olarak analiz edilerek, sektörün ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap verildiği sorusuna yanıt aranmıştır. Gerek üretim gerekse hizmet sektöründe önemli bir role sahip olan lojistik süreçlerinde çalışacak kişilerin aldıkları eğitimin yeterliliği irdelenerek, üniversite-sektör işbirliğinin önemi vurgulanmıştır. Karcıoğlu ve Temelli (2014), çalışmalarında ülkemizde 2012-2013 yıllarında hangi üniversitelerin lojistikle ilgili ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim verdiğini tespit edip, bu bağlamda ülkemizdeki lojistik eğitimi ve önemini ortaya koymuştur. Hocaoğlu, Güner ve Coşkun (2015), çalışmalarında ülkemizde lojistik eğitimi veren üniversitelerin, sektörün beklentilerine cevap verip veremediklerini ve lojistik sektörünün üniversitelerden beklentilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Sekiz lojistik firmasının orta ve üst düzey yöneticisi ile mülakat yapılarak, lojistik işletmelerinin ülkemizdeki lojistik eğitime bakışı, lojistik eğitimi veren kurumlardan faydalanma seviyeleri ve bu kurumlardan beklentileri ile ilgili sorulara cevap aranmıştır. Lojistik sektörü ile lojistik eğitimi veren üniversiteler arasındaki işbirliğinin çok kısıtlı olduğu, sektörün beklentilerine daha iyi karşılık verebilmek için lojistik programlarının ve lojistik bölümü öğrencilerinin yabancı dil eğitimine ve staja daha fazla önem vermeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

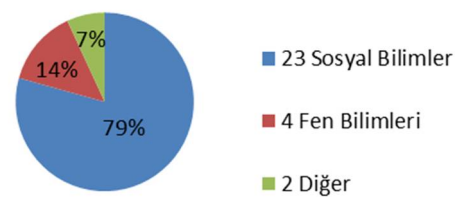
Literatürde 2005-2015 yılları arasında yapılan çalışmalar incelendiğinde lojistik eğitim üzerine daha fazla araştırma ve akademik yayınların yapılması gerektiği kanısı oluşmaktadır.

3. LİSANSÜSTÜ PROGRAMLARIN GENEL YAPISININ İNCELENMESİ

Bu bölümde, ülkemizde faaliyet gösteren üniversitelerin web sayfaları araştırılarak lojistik ile ilgili yüksek lisans ve doktora programları tespit edilmiş ve bu programların genel yapısı incelenmiştir. Türkiye ve Kıbrıs'ta bulunan toplam 23 üniversitede, lojistik alanında yüksek lisans eğitimi verilmektedir, bu üniversitelerden 15'i vakıf, 8'i devlet üniversitesidir. Üniversitelerin yapısı Şekil 1'de gösterilmektedir. Yüksek lisans programlarının 23'ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, 4'ü Fen Bilimleri Enstitüsü, 1'i Savunma Bilimleri Enstitüsü ve 1 tanesi de Lisansüstü Eğitim Öğretim Araştırma Enstitüsünde yer almaktadır. Lojistik yüksek lisans programlarının % 79'u Sosyal Bilimler Enstitülerinde bulunmaktadır. Enstitü yapısı ile ilgili grafik Şekil 2'dedir.

Şekil 1: Üniversite Yapısı (Yüksek Lisans)

Şekil 2: Enstitü Yapısı (Yüksek Lisans)

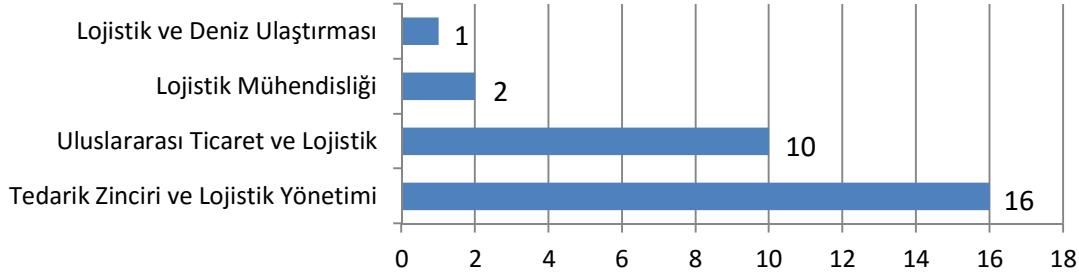

29 ayrı programda uygulanmakta olan lojistik yüksek lisans eğitimleri ile ilgili ayrıntılar Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1: Lojistik Yüksek Lisans Programları

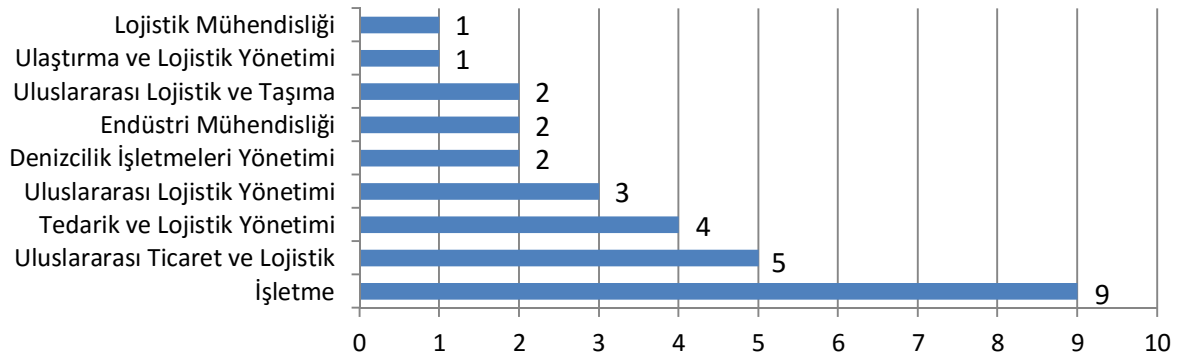
S.Nu.	Üniversite	Enstitü	Program
1	Galatasaray Üniversitesi	Fen Bilimleri	Lojistik ve Finansman Yönetimi
2		Sosyal Bilimler	Pazarlama ve Lojistik Yönetimi
3	İstanbul Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Tedarik Zinciri Yönetimi (II. Öğretim)
4		Sosyal Bilimler	Ulaştırma ve Lojistik Yönetimi
5	Maltepe Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi
6	Bahçeşehir Üniversitesi	Fen Bilimleri	Tedarik Zinciri ve Lojistik Yönetimi
7	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Lojistik Yönetimi
8	Okan Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Lojistik Yönetimi
9	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık
10	İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi
11	Yeditepe Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi
12		Sosyal Bilimler	Tedarik Zinciri ve Operasyon Yönetimi (MBA)
13		Fen Bilimleri	Lojistik Sistemleri Yönetimi ve Mühendisliği
14	İstanbul Esenyurt Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Lojistik Yönetimi
15	Kara Harp Okulu	Savunma Bilimleri	Tedarik ve Lojistik Yönetimi
16	Çankaya Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Ticaret ve Lojistiği
17	Dokuz Eylül Üniversitesi	Fen Bilimleri	Lojistik Mühendisliği (II. Öğretim)
18		Sosyal Bilimler	Lojistik ve Deniz Ulaştırması
19		Sosyal Bilimler	Lojistik Yönetimi
20	Ege Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uzaktan Öğretim Lojistik Yönetimi
21	Yaşar Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Lojistik Yönetimi
22	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Lojistik Yönetimi
23	İzmir Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Finans, Ticaret ve Lojistik
24	Gaziantep Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
25	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
26	Mersin Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi (Uzaktan Eğitim)
27	Toros Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
28	Akdeniz Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Ticaret ve Lojistik (II. Öğretim)
29	Doğu Akdeniz Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü	Tedarik Zinciri ve Lojistik Yönetimi

Yüksek lisans programlarını isimleri, yapıları, içerikleri ve yoğunlaştıkları alanlar itibarıyla değerlendirildiğinde, dört kategoride sınıflandırmak mümkündür. Bu kategoriler sırasıyla "Tedarik Zinciri ve Lojistik Yönetimi", "Uluslararası Ticaret ve Lojistik", "Lojistik Mühendisliği" ve "Deniz Lojistiği" olarak görülmektedir. Programların frekanslarına göre dağılımı Şekil 3'te verilmektedir.

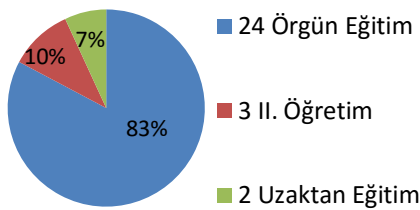
Şekil 3: Programların Dağılımı

Lojistik ile ilgili yüksek lisans programları farklı üniversitelerde bazen adında lojistik geçen bölümler tarafından yürütüldüğü gibi bazen de diğer bölümler tarafından yürütülmektedir. Bu yüksek lisans programlarının hangi bölüm tarafından yönetildiği idari anlamda sürdürülmesi açısından önemlidir. Diğer yandan sorumlu bölüm, programdaki dersler ve bu dersleri veren öğretim elemanlarının belirlenmesini etkilemektedir. Ülkemizdeki 29 yüksek lisans programı incelendiğinde dokuz programı yürüten işletme bölümleri bu anlamda öne çıkmaktadır. Programları yürüten bölümler ve frekansları Şekil 4'te gösterilmektedir.

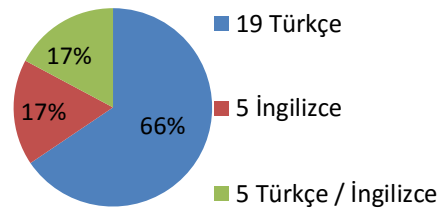

Şekil 4: Programları Yürüten Bölüm

Yüksek lisans programlarının eğitim türü açısından incelenmesi neticesinde, programların 24 tanesinin örgün eğitim, 3 tanesinin II. Öğretim ve 2 tanesinin uzaktan eğitim olarak faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu programların eğitim diline bakıldığında, 19 programın Türkçe, 5 programın İngilizce ve diğer 5 programın ise Türkçe/İngilizce dillerinde yapıldığı görülmüştür. Eğitim türleri ve eğitim dilleri ile ilgili frekans ve yüzdeleri gösterir grafikler Şekil 5 ve 6'da sunulmaktadır.

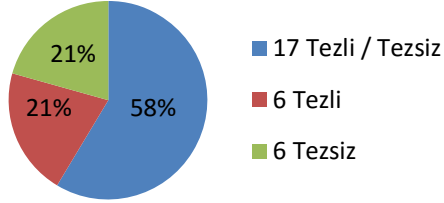
Şekil 5: Programların Eğitim Türü

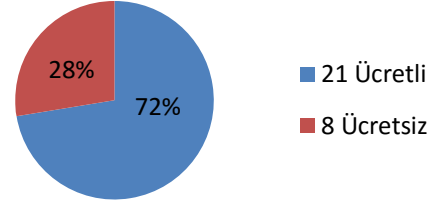
Şekil 6: Programların Eğitim Dili

Yüksek lisans programlarının tezli veya tezsiz yürütülmesi de programların amaçları hakkında bizlere bilgi verebilmektedir. Programlardan 17 adedi Tezli/Tezsiz, 6 adedi Tezli, 6 adedi ise Tezsiz olarak uygulanmaktadır. Programların tez durumları Şekil 7'de gösterilmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere lojistik alanındaki yüksek lisans programlarının yarısında tezsiz yüksek lisans yapma imkânı sunulmasının ana sebebi özellikle sektörde çalışan kişilere kendilerini geliştirme olanağının sunulması olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, bu çıkarımın yapılabileceği diğer bir istatistik, yüksek lisans programlarının çoğunun ücretli olmasıdır. Şekil 8'de sunulduğu gibi uygulanan programların %72'si ücretli olarak yapılmaktadır.

Şekil 7: Programların Tez Durumu

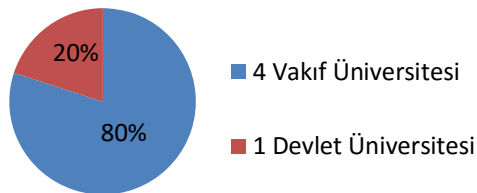
Şekil 8: Programların Ücret Durumu

Türkiye'de lojistik eğitime yönelik 5 adet doktora programı bulunmaktadır. Lojistik doktora programlarının ayrıntıları Tablo 2'dedir.

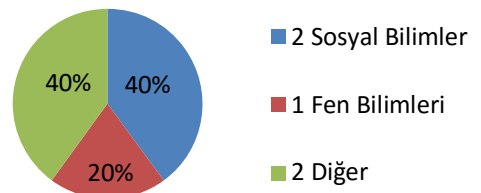
Tablo 2: Lojistik Doktora Programları

S.Nu.	Üniversite	Enstitü	Program
1	Kara Harp Okulu	Savunma Bilimleri	Tedarik ve Lojistik Yönetimi
2	Maltepe Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi
3	Yeditepe Üniversitesi	Sosyal Bilimler	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi
4	Sabancı Üniversitesi	Yönetim Bilimleri Fakültesi	Operasyon ve Tedarik Zinciri Yönetimi
5	Doğuş Üniversitesi	Fen Bilimleri	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi

Şekil 9'da belirtildiği üzere lojistik alanındaki doktora programlarının dördü vakıf ve biri devlet üniversitesinde yürütülmektedir. Doktora programlarının yürütüldüğü enstitülere bakıldığında, ikisi Sosyal Bilimler Enstitüsü, biri Fen Bilimleri Enstitüsü, biri Savunma Bilimleri Enstitüsü biri ise Yönetim Bilimleri Fakültesi altında açılmıştır. Doktora programlarının enstitü yapıları Şekil 10'da yer almaktadır.

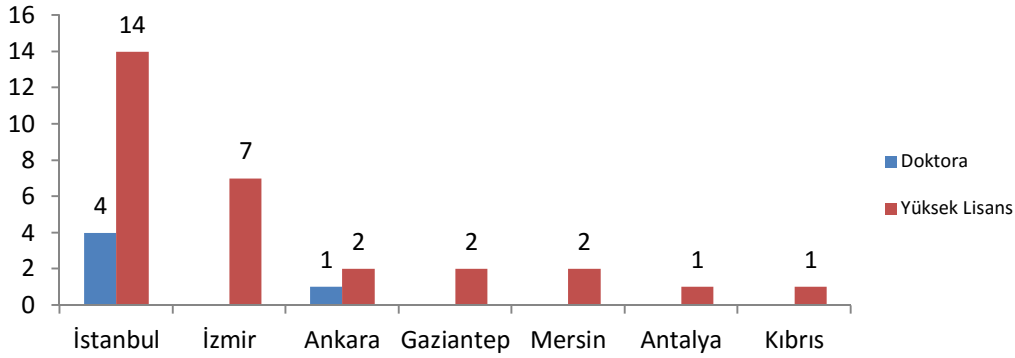

Şekil 9: Üniversite Yapısı (Doktora)

Şekil 10: Enstitü Yapısı (Doktora)

Doktora ve yüksek lisans programı bulunan üniversitelerin buldukları şehirler incelendiğinde; doktora programlarının İstanbul'da 4 üniversitede, Ankara'da 1 üniversitede bulunduğu, yüksek lisans programlarının ise İstanbul'da 10 üniversitede 14 program, İzmir'de 5 üniversitede 7 program, Ankara'da 2 üniversitede 2 program, Gaziantep ve Mersin'de 2'şer üniversitede 2'şer program, Antalya ve Kıbrıs'ta 1'er üniversitede 1'er program olarak bulunduğu görülmektedir. Lojistik alanındaki doktora ve yüksek lisans programlarının buldukları şehirleri gösterir grafik Şekil 11'de sunulmaktadır. Programların bulunduğu şehirlerin özellikle denize kıyısı olan yerlerde olması dikkat çekicidir. Bu nitelikle uyumayan Ankara, kamu kurumlarının yoğun olduğu başkenttir. Gaziantep ise bölgesinde büyük bir sanayi şehridir. Ayrıca, Gaziantep'in özellikle orta doğuya giden yollar üzerinde olması önemlidir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise ülkemizde üniversitelerin nicelik ve nitelik olarak daha iyi olduğu illerde lojistikle ilgili lisansüstü programların da açıldığı görülmektedir.

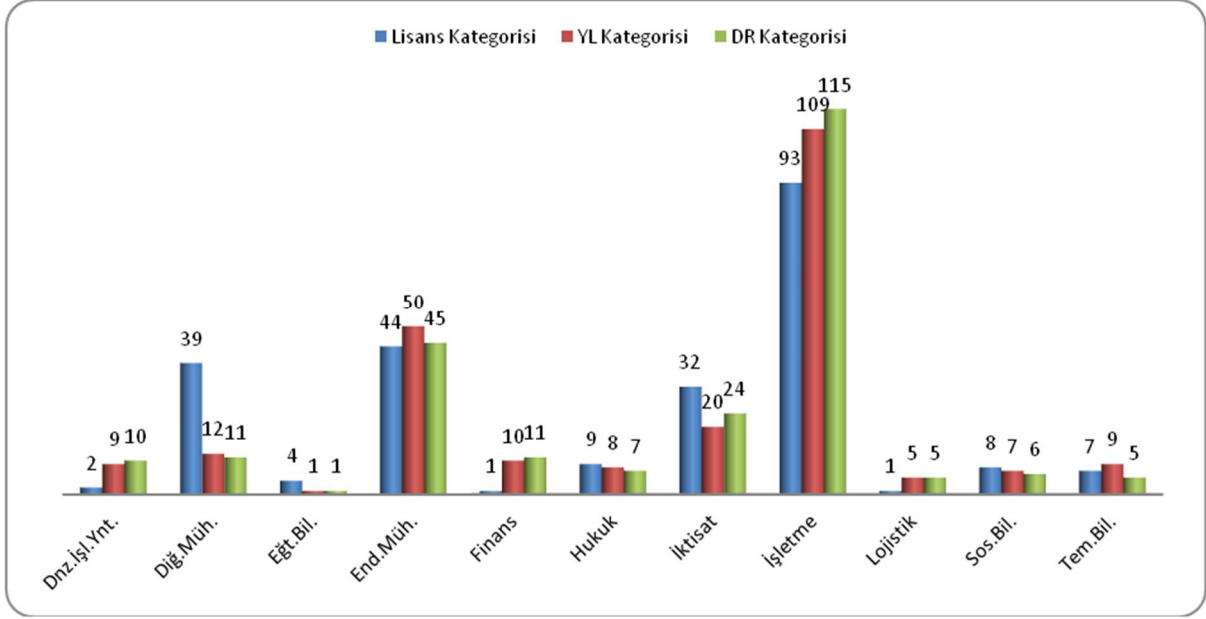

Şekil 11: Programların Bulunduğu Şehirler

4. AKADEMİK PERSONELİN İNCELENMESİ

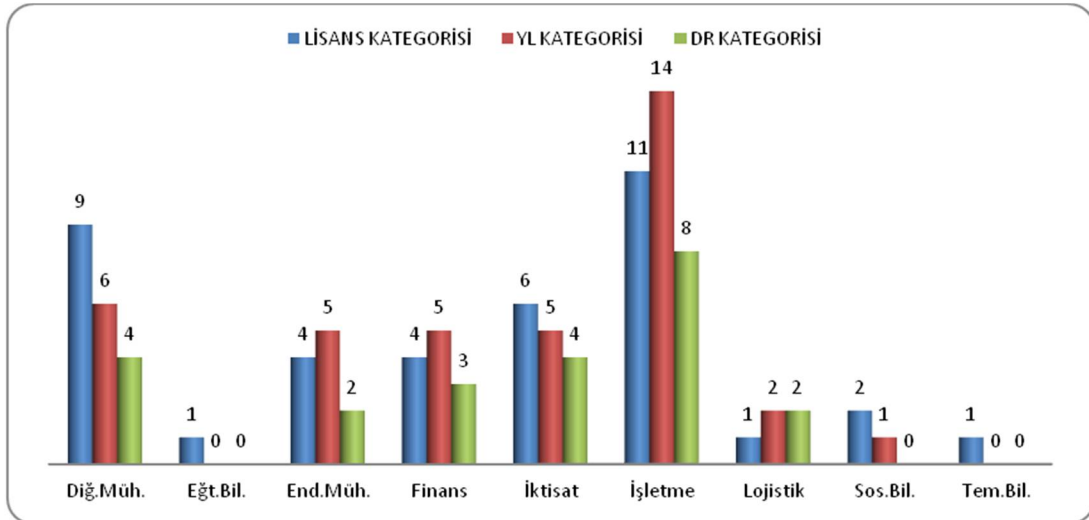
Bu bölümde lojistik alanındaki lisansüstü programları yürüten bölümlerde bulunan öğretim elemanlarının tamamladığı lisans, yüksek lisans ve doktora programları incelenmektedir. Araştırma kapsamında lojistik yüksek lisans programlarında tam zamanlı olarak ders veren/görev alan toplam 240 öğretim üyesi, 39 öğretim görevlisi ve 38 araştırma görevlisinin eğitim bilgileri analiz edilmektedir. Çalışma yapılırken öğretim elemanlarının bitirdiği lisans, yüksek lisans ve doktora programlarından birbirine yakın olduğu düşünülenler belirli kategoriler altında toplanmıştır. Örneğin; diğer mühendislikler kategorisi içinde elektrik mühendisliği, elektronik mühendisliği, makine mühendisliği, ziraat mühendisliği, kimya mühendisliği, gıda mühendisliği ve uçak mühendisliği sayılabilir. Diğer yandan, felsefe, sosyoloji, kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, iletişim ve gazetecilik gibi bölümler sosyal bilimler kategorisinde bir araya getirilmiştir. Çalışma kapsamında incelemeye alınan 240 öğretim üyesinin bitirdiği lisans eğitim bilgileri incelendiğinde % 38,75'inin işletme, % 18,33'ünün endüstri mühendisliği, % 16,25'inin diğer mühendislikler, %13,33'ünün iktisat mezunu olduğu görülmektedir. Öğretim üyelerinin tamamladığı yüksek lisans kategorilerine bakıldığında ise % 45,42'sinin işletme, % 20,83'ünün endüstri mühendisliği, % 8,33'ünün iktisat, % 5'inin diğer mühendisliklerden mezun olduğu görülmektedir. Doktora kategorilerine göre, % 48'inin işletme, % 18,75'inin endüstri mühendisliği, % 10'unun ise iktisat mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Öğretim üyelerinin akademik eğitimi ile ilgili durum Şekil 12'de verilmektedir. Bu durum, lojistik alanındaki programları yürüten bölümlerde görevli öğretim üyelerinin çoğunlukla işletme, endüstri mühendisliği ve iktisat bölümlerinden

geldiğini göstermektedir. Lojistik eğitime sahip öğretim üyelerinin oldukça az sayıda olması dikkat çekicidir.

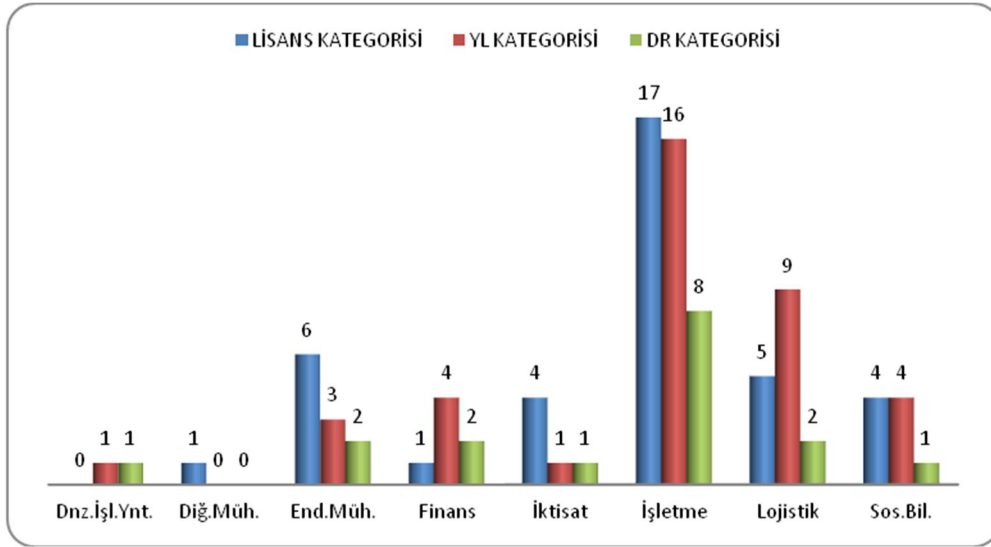
Şekil 12: Öğretim Üyelerinin Çalışma Alanları

Öğretim görevlilerinin akademik eğitimi incelendiğinde, 39 öğretim görevlisinden birinin lisans, 38'inin yüksek lisans ve 23'ünün doktora mezunu olduğu görülmektedir. Bu öğretim görevlilerinin lisans kategorilerine bakıldığında % 28,2'si işletme, % 23,07'si diğer mühendislikler, % 15,38'i iktisat, % 10,25'i endüstri mühendisliği ve % 10,25'i finans bölümlerini bitirmiştir. Öğretim görevlilerinin mezun olduğu yüksek lisans kategorileri ise sırasıyla % 35,9'u işletme, % 15,38'i diğer mühendislikler, % 12,82'si endüstri mühendisliği, % 12,82'si finans ve % 12,82'si iktisat mezunudur. Doktora kategorilerine göre ise % 20,51'i işletme, % 10,25'i diğer mühendislikler ve % 10,25'i iktisat mezunudur. Şekil 13'te öğretim görevlilerinin akademik eğitimlerine ait frekanslar gösterilmektedir. Öğretim görevlilerinin akademik eğitimlerine genel olarak bakıldığında işletme, diğer mühendislikler, iktisat ve endüstri mühendisliği ön plana çıkmasına rağmen lojistik eğitiminden gelenlerin oranı oldukça düşüktür.

Şekil 13: Öğretim Görevlilerinin Çalışma Alanları

Lojistik lisansüstü programlarını yürüten bölümlerde bulunan 38 araştırma görevlisinin akademik eğitimleri incelendiğinde tümünün lisans ve yüksek lisans mezunu, 16'sının doktora mezunu olduğu görülmektedir. Araştırma görevlilerinin % 44,73'ü işletme, % 15,79'u endüstri mühendisliği, % 13,16'sı lojistik bölümlerinden mezun olmuştur. Yüksek lisans kategorilerine göre % 42,1'i işletme, % 23,68'i lojistik ve % 10,52'si finans bölümlerini tamamlamıştır. Araştırma görevlilerinin % 21,05'i işletme, % 5,26'sı endüstri mühendisliği, % 5,26'sı lojistik ve % 5,26'sı finans doktora programlarını bitirmiştir. Şekil 14'te araştırma görevlilerinin akademik eğitimlerine ait frekanslar sunulmaktadır. Araştırma görevlilerinin akademik eğitimlerine genel olarak bakıldığında işletme, lojistik ve endüstri mühendisliği öne çıkmaktadır. Burada ilgi çeken nokta araştırma görevlilerinin öğretim üyelerine ve öğretim görevlilerine nazaran oran olarak daha fazla lojistik eğitim kökenli olmasıdır.

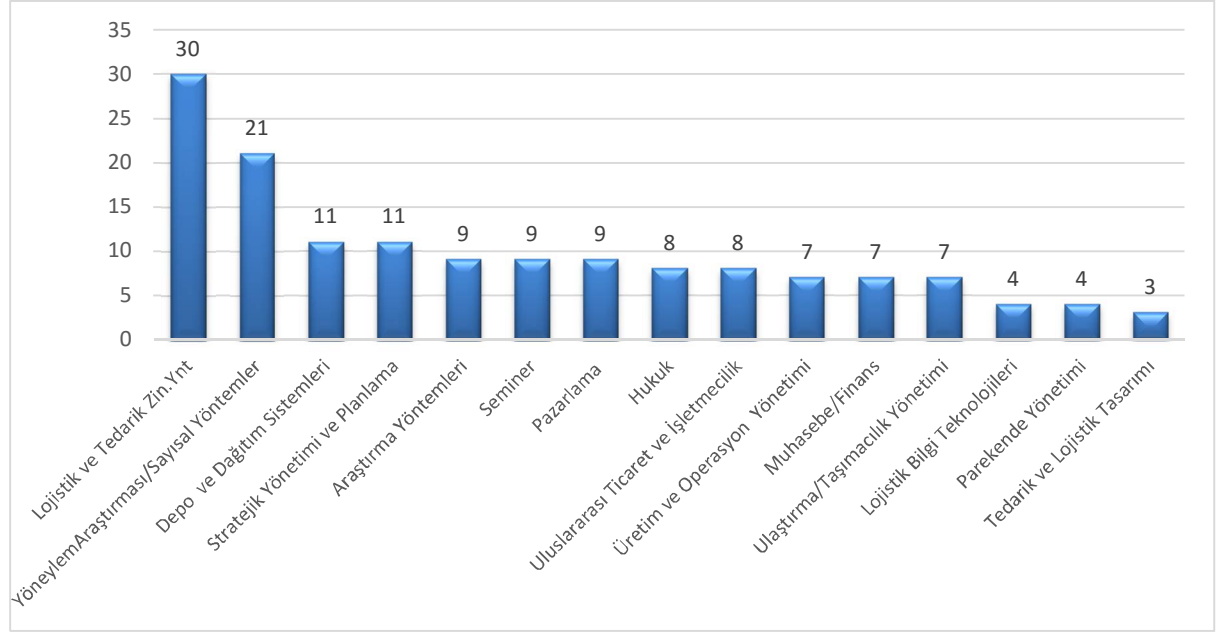

Şekil 14: Araştırma Görevlilerinin Çalışma Alanları

5. DERSLERİN İNCELENMESİ

Bu bölümde, ülkemizde yürütülen lisansüstü programlarda verilen dersler incelenmektedir. Tespit edilen dersler, isimleri ve içerikleri açısından irdelenerek 15 ders kategorisinde Şekil 15'teki gibi bir araya getirilmiştir. 29 yüksek lisans ve 5 doktora programındaki derslerin 30'unda "tedarik zinciri ve lojistik yönetimi" benzeri bir ders bulunmaktadır. Böyle bir derse olan ihtiyacın lisans veya yüksek lisans lojistik alanından olmayanlara gerekli temel kavramlar ve konuları vermek olduğu değerlendirilmektedir. İkinci sırada 21 programda tespit edilen "yöneylem araştırması / sayısal yöntemler" başlığı ile ifade edilebilecek kantitatif tekniklerin verildiği dersler gelmektedir. Lojistik alanında karşılaşılan problemleri analitik olarak ele alabilmek amacıyla bu tür derslere ihtiyaç olduğu görülmektedir. Üçüncü sırada 11 programda yer bulan "depo ve dağıtım sistemleri" ile ilgili dersler yer almaktadır. Lojistiğin en önemli fonksiyon alanlarından biri olan depo yönetimi ve dağıtım sistemlerine birçok programın önem verdiği görülmektedir. Üçüncü sırayı aynı frekansla "stratejik yönetim ve planlama" paylaşmaktadır. Aynı zamanda önemli bir işletme konusu olan stratejik yönetim ve planlama ile ilgili dersler lojistik lisansüstü programlarında da gözlenmektedir. Daha sonra gelen "araştırma yöntemleri" ve "seminer" türü dersler sadece lojistik yüksek lisans programlarında değil birçok yüksek lisans programında verilmektedir. İncelenen programlardan dokuzunda "pazarlama" ile ilgili derslere yer verilmesi pazarlamanın ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmektedir. "Hukuk" türü

derslerin sekiz programda bulunması lojistik faaliyetlerin yürütülmesinde hukuki hususların bilinmesine verilen önemi göstermektedir. Diğer ders kategorileri sırasıyla "uluslararası ticaret ve işletmecilik", "üretim ve operasyon yönetimi", "muhasabe/finans", "ulaştırma ve taşımacılık", "lojistik bilgi teknolojileri", "perakende yönetimi" ve "tedarik ve lojistik tasarımı" dır. Genel olarak değerlendirildiğinde, derslerin, enstitü türü, sorumlu bölüm ve öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarına göre şekillendiği ve lisansüstü programların odaklandığı alanlar kapsamında belirlendiği değerlendirilmektedir.

Şekil 15: Programlarda Yürütülen Dersler

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Lojistik sektörün büyüklüğü ve artan rekabet ile birlikte lojistik eğitimin önemi de giderek artmaktadır. Bu çalışmada, lojistik eğitimin lisansüstü boyutu ele alınarak Türkiye'de bulunan lojistik ile ilgili yüksek lisans ve doktora programlarının web sayfalarından yararlanarak bu programların genel özellikleri, bu programları yürüten bölümlerde görevli akademisyenlerin akademik eğitimleri ve bu programlarda verilen zorunlu dersler incelenmiştir.

Önceki bölümlerde gösterilen incelemelerden elde edilen istatistikler ışığında varılan sonuç ve öneriler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

-Programların yürütüldüğü üniversitelerin yapıları incelendiğinde vakıf üniversitelerinin yüksek lisans programlarında % 65, doktora programlarında ise %80'lik paya sahip olduğu görülmektedir. Bu oranlardan anlaşılacağı üzere devlet üniversitelerinin bu alanda daha fazla lojistik ile ilgili bölüm açmasına ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

-Programın bulunduğu enstitülerin yapısına göre sosyal bilimler enstitülerinin oranı %80'e yakındır. Dünyadaki benzeri programların da lojistik lisansüstü programları genelde sosyal bilimler olarak ele aldığı görülmektedir. Lojistik alandaki analitik yöntemlere olan ihtiyaç genelde endüstri mühendisliği, iktisat ve finans bölümlerinden mezun akademisyenler tarafından bu programların içinde yer alan yöneylem araştırması / sayısal yöntemler dersleriyle giderilmektedir. Ancak, lojistiğin yönetimi kadar bu alanda karşılaşılan

problemlerin analitik tekniklerle çözümünde rol oynayabilecek ve uzmanlaşma sağlayacak lisansüstü programların faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

-Yüksek lisans programları isim, içerik ve odak noktası açısından dört başlık altında toplanmıştır. Buna göre programların çoğunluğu tedarik zinciri ve lojistik yönetimi ile uluslararası ticaret ve lojistik başlıklarında toplanmaktadır. Özellikle deniz lojistiği ile ilgili lisansüstü programların sayısının artırılması ülkemizin bu alanda daha fazla söz sahibi olmasında etkili olabilir.

-Lisansüstü programları yürüten sorumlu bölümler arasında işletme birinci sırada yer almasına rağmen diğerlerinin büyük bir çoğunluğu lojistikle ilgili bölümlerdir. Bu, beklenen bir durumdur.

-Eğitim türü açısından genelde örgün eğitim verilmektedir. Mevcut durumda sadece iki adet uzaktan eğitim programı vardır. Özellikle sektörde yoğun bir mesai ile çalışanlar için uzaktan eğitim imkânlarının artırılması uygun olacaktır.

-Programların %17'si sadece İngilizce ve %17'si hem Türkçe hem de İngilizce olarak yürütülmektedir. Günümüzde artan küreselleşme sebebiyle lojistik sektörün uluslararası boyutu genişlemektedir. Bu sebeple, başta İngilizce olmak üzere yabancı dil eğitimine önem veren başka lisansüstü programların açılması fayda sağlayacaktır.

-Yüksek lisans programlarının %72'sinin, doktora programlarının ise %80'inin ücretli olduğu düşünüldüğünde; özellikle sektörde çalışanlara lisansüstü eğitim yapma imkânı verilmektedir. Diğer yanda, lojistik alanda akademik kariyer yapmak isteyen genç akademisyen adayları programların ücretli olması dolayısıyla devlet üniversitelerinde farklı alanlara yönelebilmektedir. Bu nedenle, üniversitelerde lojistik eğitim alanında gerekli akademik personel sayısının ihtiyacın altında olduğu değerlendirilmektedir.

-Doktora programları İstanbul ve Ankara, yüksek lisans programları ise İstanbul, İzmir, Ankara, Gaziantep, Mersin, Antalya ve Kıbrıs'ta bulunmaktadır. Yüksek lisans programlarının yaygın olduğu ve yeterli bilimsel altyapıya sahip İzmir ilindeki üniversitelerde de doktora programının açılması alanda araştırma yapacak akademisyenlerin yetişmesi açısından ilave imkân sağlayacaktır. Birçok kamu kurumu, özel teşebbüs ve üniversitenin bulunduğu Ankara'da sadece iki adet lojistik yüksek lisans programının bulunması ihtiyacı karşılamamaktadır.

-Öğretim elemanlarının akademik eğitimleri incelendiğinde genelde işletme, endüstri mühendisliği, iktisat ve diğer mühendisliklerden mezun oldukları görülmektedir. Lojistik disiplinler arası bir alandır. Ancak, lojistik ile ilgili bölümlerde lojistik eğitimi almış akademisyenlerin sayısının artırılmasının hem eğitim programlarının daha etkin yürütülmesi hem de akademik yayınların artırılması ve fonksiyon alanlarında uzmanlaşma açısından önem arz etmektedir.

-Programlarda verilen dersler incelendiğinde, özellikle lojistik alanı dışından gelenler için gerekli altyapı konularını oluşturmak amacıyla zorunlu derslerin ve içeriklerinin belirlendiği izlenimi oluşmaktadır. Diğer yandan lojistik fonksiyon alanlarından depo yönetimi, pazarlama, hukuk ve ulaştırma derslerinin ağırlıklı olarak verildiği görülmektedir. Ancak, eksik olduğu değerlendirilen tedarik, bakım yönetimi, envanter ve stok yönetimi, afet lojistiği, tehlikeli madde lojistiği, kontrat yönetimi, elektronik tedarik ve elektronik sözleşme gibi derslerin açılmasının programları zenginleştireceği değerlendirilmektedir.

-Bunlara ilave olarak lojistik ile ilgili bir doçentlik alanının olmamasının akademisyenleri farklı alanlara yönelmek zorunda bıraktığı düşünülmektedir. Türkiye'de lojistiğin bir bilim dalı olarak gelişebilmesi için devlet üniversitelerinin hem yüksek lisans hem de doktora seviyesinde daha fazla program açması ve Üniversitelerarası Kurul'un lojistik doçentlik alanını açmasının lojistik bilim dalının gelişimine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkoca C., ve Hazır K., (2013), "Analysis of Logistics Programs in Turkish Universities", XI. International Logistics & Supply Chain Congress, 07-09 November 2013, Kayseri.
- Çalışkan A., ve Öztürkoğlu Y., (2014), "Türkiye'de Lojistik Eğitiminde Temel Eğilimler", III. Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi, 15-17 Mayıs 2014, Trabzon.
- Emanet H., ve Kaynak R., (2014), "Üniversitelerin Lojistik Programlarında Verilecek Eğitim Müfredatının Bileşenlerine İlişkin Bir Araştırma", III. Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi, 15-17 Mayıs 2014, Trabzon.
- Hocaoğlu S., Güner S., ve Coşkun E., (2013), "Assessment of Logistics and Supply Chain Management Education in Turkish Universities and Comparison of Content with Some US Universities", XI. International Logistics & Supply Chain Congress, 07-09 November 2013, Kayseri.
- Hocaoğlu S., Güner S., ve Coşkun E., (2015), "Sektörün Lojistik Eğitimi Veren Üniversitelerden Beklentilerinin Tespit Edilmesine Yönelik Bir Çalışma", IV. Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi, 21-23 Mayıs 2015, Gümüşhane.
- Karcıoğlu R., ve Temelli F., (2014), "Türkiye'de Ön Lisans, Lisans ve Lisansüstü Düzeyinde Lojistik Eğitimi Veren Üniversiteler Üzerine Bir Değerlendirme (2012-2013 Yılları)", III. Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi, 15-17 Mayıs 2014, Trabzon.
- Küçüksoğak, B.T., (2006), "Dünya'da ve Türkiye'de Lojistik Eğitimi", İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- TOBB, Türkiye Ulaştırma ve Lojistik Meclisi Sektör Raporu. (2011). Türkiye Ulaştırma ve Lojistik Meclisi Sektör Raporu.
- URL 1, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Lojistik Sektör Raporu, <http://www.dogaka.gov.tr>, 13.11.2015.
- URL 2, Akdeniz Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://sosyalbilim.akdeniz.edu.tr/lisansustu-programlar/>, 09.11.2015.
- URL 3, Bahçeşehir Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://www.bahcesehir.edu.tr/icerik/2541-fen-bilimleri-enstitusu-programlar>, 09.11.2015.
- URL 4, Çankaya Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://intt.cankaya.edu.tr/Lisansustu.html>, 09.11.2015.
- URL 5, Doğu Akdeniz Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://ww1.emu.edu.tr/tr/programlar/tedarik-zinciri-ve-lojistik-yonetimi-yuksekk-lisans-programi-tezli-warwick-dau/c/1312>, 09.11.2015.
- URL 6, Doğuş Üniversitesi İnternet Sitesi, https://www.dogus.edu.tr/tr/akademik/enstituler/fen/lojistik_amac.asp, 17.11.2015.
- URL 7, Dokuz Eylül Üniversitesi İnternet Sitesi, http://www.fbe.deu.edu.tr/DepartmentDetail.aspx?BOL_KOD=LJS, 17.11.2015.
- URL 8, Dokuz Eylül Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://www.sbe.deu.edu.tr/sbe>, 19.11.2015.
- URL 9, Ege Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://iibf.ege.edu.tr/index.php/tr/isletme-uzaktan-oegretim-tezsiz-e-yuksekk-lisans-program/uzaktan-oegretim-lojistik-yonetimi-tezsiz-e-yuksekk-lisans-program>, 19.11.2015.
- URL 10, Galatasaray Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://fbe.gsu.edu.tr/tr/lfy-yilisans>, 04.11.2015.
- URL 11, Galatasaray Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://ects.gsu.edu.tr/program/37>, 04.11.2015.

- URL 12, Gaziantep Üniversitesi İnternet Sitesi, http://www.gantep.edu.tr/ab/index.php?bolum_id=2020, 04.11.2015.
- URL 13, Hasan Kalyoncu Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://sbe.hku.edu.tr/Bolum/Uluslararası-Ticaret-ve-Lojistik-Yuksek-Lisans/15>, 21.11.2015.
- URL 14, İstanbul Esenyurt Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://sbe.esenyurt.edu.tr/kategori/isletme-anabilim-dali-/1247>, 04.11.2015.
- URL 15, İstanbul Gelişim Üniversitesi İnternet Sitesi, URL 14, http://aday.gelisim.edu.tr/Bolumdetey_112_6_uluslararasılojistikvetasimacilikyltezsiz_.html, 23.11.2015.
- URL 16, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://www.kemerburgaz.edu.tr/tr/akademik-birimler/enstituler/sosyal-bilimler-enstitusu/isletme-yuksek-lisan-programi-tr-ing>, 23.11.2015.
- URL 17, İstanbul Ticaret Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://www.ticaret.edu.tr/tr/Sayfa/Akademik/Enstituler/SosyalBilimlerEnstitu>, 23.11.2015.
- URL 18, İstanbul Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://siyasal.istanbul.edu.tr/?p=7712>, 28.11.2015.
- URL 19, İstanbul Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://ulastirmalozistik.istanbul.edu.tr/?p=6398>, 05.12.2015.
- URL 20, İzmir Ekonomi Üniversitesi İnternet Sitesi, http://ss.ieu.edu.tr/lojistik_yonetimi/tr, 05.12.2015.
- URL 21, İzmir Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://www.izmir.edu.tr/sbe/programlar/350-uluslararası%C4%B1-ticaret,-finans-ve-lojistik-tezli-tezsiz-y%C3%BCksek-lisans-program%C4%B1-yeni.html>, 05.12.2015.
- URL 22, Kara Harp Okulu İnternet Sitesi, http://www.kho.edu.tr/akademik/enstitu/enstitu_anasayfa.html, 20.02.2016.
- URL 23, Maltepe Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://sbe.maltepe.edu.tr/ticaret>, 07.12.2015.
- URL 24, Mersin Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://www.mersin.edu.tr/meui/sosyal-bilimler-enstitusu/enstitu-bunyesindeki-interdisipliner-programlar/2-lojistik-ve-tedarik-zinciri-yonetimi-yuksek-lisans-programi-uzaktan-egitim->, 07.12.2015.
- URL 25, Okan Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://www.okan.edu.tr/sosyalbilimler/sayfa/lojistik-yonetimi/>, 12.12.2015.
- URL 26, Sabancı Üniversitesi İnternet Sitesi, http://som.sabanciuniv.edu/tr/phd/uzmanlik_alanlari, 25.12.2015.
- URL 27, Toros Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://www.toros.edu.tr/sayfas/sosyalbilimlerlisansustuprogramlar>, 25.12.2015.
- URL 28, Yaşar Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://sbe.yasar.edu.tr/programlar/yuksek-lisans-programlari/uluslararası-lojistik-yonetimi-yuksek-lisans-programi/>, 18.12.2015.
- URL 29, Yeditepe Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://www.yeditepe.edu.tr/enstituler/sosyal-bilimler-enstitusu>, 14.12.2015.
- URL 30, Yeditepe Üniversitesi İnternet Sitesi, <http://www.yeditepe.edu.tr/lisansustu/lojistik-sistemleri-yonetimi-muhendisligi/akademik-kadro>, 26.12.2015.